

Kristianstads kommun
Tekniska nämnden
Kommunfullmäktige för kännedom

Uppföljning av tidigare granskning av vatten och avlopp

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Kristianstads kommun har PwC genomfört en uppföljning av en tidigare granskning. Uppföljningens syfte är att säkerställa att tekniska nämnden har åtgärdat de identifierade bristerna från granskningen år 2018.

Efter genomförd revision bedömer vi att tekniska nämnden inte helt har åtgärdat de identifierade bristerna från granskningen år 2018.

Bedömningen grundar sig bland annat på att underhållsbehovet inom VA-verksamheten övergripande är klartlagt och dokumenterat inom ramen för den upprättade VA-strategin. Dock är det en brist att det inte finns någon sammanställning över planerade projekt inför kommande år för VA-avdelningen som helhet liknande den som upprättats för rörnät. För rörnät genomförs åtgärder i förhållande till uppgjorda planer, men att det för vattenverk och reningsverk inte går att göra en direkt avstämning eftersom det saknas tydliga mål och tidssatta planer. Vidare bedöms att bemanningen och organisationen är förstärkt jämfört med granskningen år 2018. Det sker delvis en uppföljning av beslutade planer och projekt som behandlats i nämnden till exempel inom ramen för helårsbokslut och särredovisning av VA-verksamheten, men att uppföljningen av enskilda projekt kan förtydligas genom att bli mer spårbar i nämndens protokoll.

Utifrån genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer till tekniska nämnden att:

- förtydliga kartläggningen av underhållsbehovet både i det korta och i det längre perspektivet genom att upprätta en planering av projekt för VA-avdelningen som innebär att en avstämning kan göras av genomförda projekt, förstudier och andra åtgärder efter avslutat verksamhetsår.
- kvantifiera det eftersatta underhållet i syfte att tydliggöra vilka resurser som bedöms behövas i ett strategiskt (längre) perspektiv
- förtydliga i vilken omfattning som omprioritering av investeringsprojekt får ske utan nämndens beslut samt säkerställa att ärenden som avser omprioriteringar åtföljs av en beskrivning av risker och konsekvenser för de projekt som senareläggs.
- förtydliga i vilken omfattning som budget för reinvesteringar som tilldelats en del av VA-verksamheten, till exempel vattenverk, får nyttjas för en annan del, till exempel rörnät.
- uppföljningen av såväl av genomförda investeringar under respektive år som av enskilda projekt som fått igångsättningsbeslut stärks.
- säkerställa att implementeringen av IT-stödet genomförs.

Granskningsrapporten överlämnas till tekniska nämnden för besvarande senast den 31 oktober år 2023 och till kommunfullmäktige för kännedom. Svar skickas till revisionen@kristianstad.se och till det sakkunniga biträdet lena.salomon@pwc.com

För revisorerna i Kristianstads kommun

Uppföljning av tidigare granskning av vatten och avlopp

Kristianstads kommun

Juni 2023

Caroline Liljebjörn

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Kristianstads kommun genomfört en uppföljning av en tidigare granskning. Uppföljningens syfte är att säkerställa att tekniska nämnden har åtgärdat de identifierade bristerna från granskningen år 2018. Utifrån genomförd uppföljning är vår samlade bedömning att tekniska nämnden **inte helt** har åtgärdat de identifierade bristerna från granskningen år 2018.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning
Är underhållsbehovet inom VA-verksamheten kartlagt vad gäller vattenverk och reningsverk så väl som VA-nätet?	Ja
Genomförs insatser i överensstämmelse med uppgjorda planer?	Delvis
Anvisas tillräckliga resurser för underhållsbehovet inom VA?	Delvis
Sker en uppföljning av beslutade planer och projekt som behandlats i nämnden?	Delvis

Rekommendationer

Vi rekommenderar tekniska nämnden att:

- förtydliga kartläggningen av underhållsbehovet både i det korta och i det längre perspektivet genom att upprätta en planering av projekt för VA-avdelningen som innebär att en avstämning kan göras av genomförda projekt, förstudier och andra åtgärder efter avslutat verksamhetsår.
- kvantifiera det eftersatta underhållet i syfte att tydliggöra vilka resurser som bedöms behövas i ett strategiskt (längre) perspektiv.
- förtydliga i vilken omfattning som omprioritering av investeringsprojekt får ske utan nämndens beslut samt säkerställa att ärenden som avser omprioriteringar åtföljs av en beskrivning av risker och konsekvenser för de projekt som senareläggs.
- förtydliga i vilken omfattning som budget för reinvesteringar som tilldelats en del av VA-verksamheten, till exempel vattenverk, får nyttjas för en annan del, till exempel rörnät.
- att uppföljningen av såväl av genomförda investeringar under respektive år som av enskilda projekt som fått igångsättningsbeslut stärks.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	3
Bakgrund	3
Syfte och revisionsfrågor	3
Revisionskriterier	3
Avgränsning	3
Metod	4
Granskningsresultat	5
Kartläggning av underhållsbehov	5
lakttagelser i samband med uppföljningen	5
VA-strategi	5
Verksamhetsplan 2023	6
Verksamhetsplanering	7
Kartläggning av förnyelsebehovet i ledningsnätet	7
Produktion (vattenverk och reningsverk m.m.)	8
Bedömning	8
Insatser i förhållande till uppgjorda planer	8
lakttagelser i samband med uppföljningen	9
Särredovisning 2022	9
Miljörapporter reningsverk	9
Uppföljning av förnyelsebehovet inom ledningsnät	9
Omprioriteringar	10
Bedömning	10
Anvisning av resurser	10
lakttagelser i samband med uppföljningen	10
Organisationen	11
Ekonomiska resurser	11
Årshjul och projektstyrningsmodell	12
Bedömning	13
Uppföljning av beslutade planer och projekt	13
Bedömning	14
Samlad bedömning	15
Rekommendationer	15
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	16

Inledning

Bakgrund

Underhåll och förnyelse av VA-verk och VA-nätet är en betydande utmaning för Sveriges kommuner och en betydande faktor för att upprätthålla en god ekonomisk hushållning. Brister i underhållet kan leda till försämrade service och kvalitet samt att det kan bli mycket kostsamt att återställa tillgångarna till normal standard om förslitningen har blivit omfattande. Eftersatt underhåll kan på sikt få allvarliga konsekvenser för ekonomi, säkerhet och kvalitet.

Under år 2018 genomförde revisorerna i Kristianstads kommun en granskning av VA-verksamheten. I samband med granskningen lämnades tre rekommendationer:

- att aktuella underhålls- och saneringsplaner upprättas för VA-nätet.
- att nämnden säkerställer att resurser avsätts för att åtgärda det omfattande underhållsbehovet som beskrivs i upprättade planer.
- att nämnden beslutar att följa upp planer och projekt som behandlats i nämnden.

Revisionerna i Kristianstads kommun har i sin riskanalys beslutat att göra en uppföljning av granskningen av VA-verksamheten från år 2018. Uppföljningen finns med i den av revisorerna beslutade revisionsplanen för år 2022.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med uppföljningen är att säkerställa att tekniska nämnden har åtgärdat de identifierade bristerna från granskningen år 2018.

Följande revisionsfrågor ska besvaras:

- Är underhållsbehovet inom VA-verksamheten kartlagt vad gäller vattenverk och reningsverk så väl som VA-nätet?
- Genomförs insatser i överensstämmelse med uppgjorda planer?
- Anvisas tillräckliga resurser för underhållsbehovet inom VA?
- Sker en uppföljning av beslutade planer och projekt som behandlats i nämnden?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

- Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster
- Tekniska nämndens reglemente
- Övriga interna styrdokument och riktlinjer

Avgränsning

Uppföljningen avgränsas till att omfatta identifierade brister i granskningen från år 2018.

Metod

Granskningen har utförts genom intervjuer och dokumentstudier samt analys av budget och utfall samt övrig statistik.

Vi har tagit del av följande dokument: gemensamt reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder i Kristianstads kommun (KF § 248/2022-12-14), VA-strategi för Kristianstads kommun (KF § 39/2023-02-07), verksamhetsplan 2023 (TN § 26/2023-03-02), helårsbokslut 2022 tekniska nämnden med styrkort (TN § 24/2023-03-02), särredovisning 2022 för VA-verksamheten i Kristianstad (TN § 25/2023-03-02) samt delegationsordning tekniska nämnden (TN § 69/2023-05-25).

Vi har tagit del av budget och utfall för reinvesteringar inom VA-verksamheten 2018-2022 samt information som inrapporterats till VASS (VA-branschens statistiksystem som tillhandahålls av Svenskt Vatten).

Vi har genomfört intervjuer med ordförande och vice ordförande i tekniska nämnden, VA-chef samt enhetschefer för produktion, projekt och ledningsnät.

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Granskningsresultat

Enligt reglementet ansvarar tekniska nämnden för kommunens allmänna vatten- och avloppsförsörjning inklusive planering, utbyggnad, underhåll och utveckling av rörnät, reningsverk, vattenverk och kundrelationer enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster inklusive att handlägga frågor om vatten- och avloppsabonnemang och svara för debitering av vatten- och avloppsavgifter.

Tekniska förvaltningen innehåller avdelningarna fastighetsteknik, anläggning, vatten och avlopp samt staben. VA-avdelningen är uppdelad i tre enheter: Projekt/labbar, produktion och ledningsnät.

Underhållsbehovet inom VA-verksamheten åtgärdas vanligen genom reinvesteringar i befintliga anläggningar. När rapporten beskriver underhållsbehov avses därmed ett reinvesteringsbehov.

Kartläggning av underhållsbehov

Revisionsfråga 1: Är underhållsbehovet inom VA-verksamheten kartlagt vad gäller vattenverk och reningsverk så väl som VA-nätet?

Bedömning från år 2018

Vi bedömer att det finns ett system för bedömning av underhållsbehovet inom VA-verksamheten. Det baserar vi på att det gjorts inventering vad gäller vattenverk och reningsverk. Åtgärdsbehovet har beskrivits i planer som reviderats utifrån aktuella händelser och andra viktiga upptäckter. Ledningsnätet är dokumenterat digitalt och uppgift om händelser och åtgärder registreras vilket bildar underlag till förnyelseplaneringen.

Vi bedömer att det saknas aktuella underhålls- och saneringsplaner för VA-nätet. Vid granskningstillfället pågår det inte heller något arbete med att upprätta en aktuell underhålls-/saneringsplan. Det finns dock en övergripande målsättning för förnyelsearbetet.

Iakttagelser i samband med uppföljningen

Nedan redogörs för iakttagelser i samband med uppföljningen av rapporten från år 2018.

VA-strategi

I februari 2023 beslutade kommunfullmäktige om en VA-strategi för Kristianstads kommun. VA-strategin är en komplettering till kommunens översiktsplan (ÖP) och beskriver VA-försörjningens planerade utveckling inom kommunen de närmaste 20 åren. Förutom att beskriva den planerade utbyggnaden av nya verksamhetsområden finns en plan för de befintliga allmänna VA-anläggningarna. Åtgärdsbehovet beskrivs för vattenverk och den framtida vattenförsörjningen, avloppsrening och reningsverk samt dagvattenhantering. I bilaga till strategin redovisas planerade prioriterade åtgärder som

behövs för att säkerställa en långsiktigt hållbar VA-försörjning och åtgärder för att upprätthålla VA-anläggningens funktion.

För den framtida vattenförsörjningen anges det som viktigt att inrätta och revidera vattenskyddsområden, säkra att nödvatten finns vid behov samt åtgärda vattenverk med fokus på hygien och säkerhet. Det finns planer på att ta fram en kommunal vattenförsörjningsplan som beskriver strategi och risker för identifierade problem samt den framtida VA-utbyggnaden. I bilaga till VA-strategin anges för kommunens 20 vattenverk en preliminär bedömning av vilka verk som kan behållas respektive byggas om eller slopas. Till varje vattenverk finns en kommentar som kortfattat ger information om verkets förutsättningar och framtida hantering.

VA-strategin beskriver ett omfattande underhållsbehov inom avloppsrening och reningsverk eftersom många av reningsverken har låg standard i maskiner och teknik. De flesta reningsverk anges även ha problem med tillskottsvatten¹. Följande åtgärder anges vara centrala för den framtida avloppsreningen: utveckla drift- och övervakningssystemen, reinvestera så att verken klarar nuvarande och framtida reningskrav, åtgärda nuvarande problem med tillskottsvatten på reningsverk med stora flödesvariationer samt upprätta en detaljerad underhållsplan för reningsverken. I bilaga till VA-strategin anges reningsverkens kapacitet tillsammans med en kortfattad beskrivning av vilka behov av åtgärder som föreligger.

När det gäller dagvattenhanteringen anges att befintligt system inte är dimensionerat för att klara dagens kapacitetskrav. VA-strategin innehåller en avsiktsförklaring med punkter som kan användas för att styra beslut och uppnå önskade resultat.

I bilaga till VA-strategin finns en sammanställning av åtgärdsbehovet i det allmänna VA-nätet uppdelat på vattenförsörjning, ledningsnät och reningsverk. För varje åtgärd anges resursbehov samt en grov tidplan. Flera av åtgärderna är pågående och det går att utläsa att utöver den redovisade sammanställningen behövs underhållsåtgärder på övriga reningsverk och vattenverk.

Verksamhetsplan 2023

I tekniska nämndens verksamhetsplan för år 2023 finns ett förvaltningsövergripande styrkort där resultatmått med målvärden tagits fram utifrån koncernövergripande mål och nämndens resultatmål. Inom nämndens resultatmål "Hållbar verksamhet" finns resultatmåttet "Reinvestering av befintligt ledningsnät" med målvärdet "Planen för 2023 uppfylld till 90 %". Det finns även resultatmått för vattendistributionen: "Tjänliga vattenprov i ledningsnät fram till abonnent" och för avloppsreningen: "Klara utsläppskraven för rening av avloppsvatten". Båda måtten ska uppnås till 100 %. Beskrivna mål är oförändrade jämfört med verksamhetsplanen år 2022.

---

¹ Tillskottsvatten kallas det vatten i avloppsnätet som inte är spillvatten utan kommer från nederbörd, grundvatten, hav och utläckage från vattenledningar. Tillskottsvatten orsakar överbelastning i systemet och kan leda till utsläpp av orenat avloppsvatten.

Verksamhetsplanering

VA-avdelningen har ett Excel-dokument där samtliga åtgärdsbehov som identifierats läggs in som projekt. Projekten listas årsvis utifrån en prioritering som diskuteras fram i förvaltningens ledningsgrupp (VA-chef, enhetschefer och controller). Underlag till prioriteringen inhämtas från ansvariga för driften av verk och ledningsnät samt i förekommande fall från projektledare för exploateringsprojekt. Det uppges i intervju att det för närvarande finns cirka 420 projekt identifierade. Utav dessa är 230 projekt tidssatta och försedda med en grov kalkyl. De tidssatta projekten sträcker sig fram till år 2027 och några till år 2030. I intervju beskrivs att endast cirka hälften av dessa ryms inom den tilldelade ekonomiska ramen. Planeringen sparas årsvis och det går att söka fram projekt som avser en specifik del av VA-anläggningen, till exempel vattenverk, vattenförsörjningen etc. Dokumentet klassificeras som arbetsmaterial. Det saknas en bedömning av kostnaden för det samlade identifierade behovet.

Kartläggning av förnyelsebehovet i ledningsnätet

I intervju beskrivs att det under åren 2020-2021 gjordes en genomgång av förnyelsebehovet i ledningsnätet enligt Svenskt vattens modell. Det hölls workshops där berörd personal deltog. Bedömningen av förnyelsebehovet gjordes först ort för ort och därefter ner på gatunivå. Utfallet blev en lång lista av projekt som fördes in i filen (Excel) för verksamhetsplanering. Prioriteringen av projekt sker utifrån underlag från driftpersonalen, som registrerar in händelser i verksamhetssystemet DP Water. Inregistreringen av händelser har successivt förbättrats år för år. Se antalet registrerade rörbrott/vattenläckor som har ökat sedan år 2020.

Antal vattenläckor	2022	2021	2020
Antal rörbrott/vattenläckor på vattenledningsnätet och serviser	76	34	16

Ur Särredovisning 2022 för VA-verksamheten i Kristianstad

En gång i månaden hålls ett driftmöte för att kommunicera uppkomna avvikelser samt lämna ytterligare information om händelser som matats in i systemet.

För varje år görs en plan över vilka projekt som planeras att genomföras under kommande år. Vi har inom ramen för granskningen tagit del av planen för ledningsförnyelse år 2022 samt år 2023. Planen för år 2022 innehåller:

- 13 projekt för ledningsförnyelse som ska avslutas år 2022,
- 6 entreprenader för ledningsförnyelse som ska påbörjas under år 2022 samt
- 13 förstudier för entreprenader år 2023 och framåt.

Planen för år 2023 innehåller:

- 12 projekt för ledningsförnyelse som ska avslutas 2023,
- 5 entreprenader för ledningsförnyelse som ska påbörjas under år 2023,
- 6 förstudier som ska färdigställas under år 2023 samt
- 4 utredningar som ska påbörjas under år 2023.

Vid granskningstillfället pågår planeringen inför år 2024. I intervju beskrivs att det finns ett mål att ta fram en mer långsiktig plan för ledningsförnyelse, men att osäkerheten i projekten avseende till exempel ledningsrätter och servitut gör en långsiktig planering osäker.

Produktion (vattenverk och reningsverk m.m.)

Inom produktion kartlägger och prioriterar respektive driftledare för vattenverk och reningsverk åtgärdsbehovet inför kommande budgetprocess. Första mötet med enhetschefen för projektavdelningen inom VA sker enligt VA-avdelningens årshjul i oktober månad två år innan budgetåret. Prioriterat behov sammanställs med behovet för övriga VA-avdelningen och presenteras för kommunledningen under mars månad året före budgetåret. I april ska äskningarna vara prioriterade och klara inför kommande år eftersom investeringsbudgeten ligger till grund för beräkning av VA-taxan. Om äskade budgetmedel inte erhålls sker en omprioritering av åtgärder och vissa senareläggs.

Vi har tagit del av en investeringsplanering för åren 2023-2030 där investeringar i vattenverk och reningsverk samt pumpstationer framgår tillsammans med VA-avdelningens totala investeringsplanering. Det finns en sammanställning över vattenverk som visar pågående och planerade åtgärder utifrån en statusbedömning avseende olika komponenter.

Bedömning

Är underhållsbehovet inom VA-verksamheten kartlagt vad gäller vattenverk och reningsverk så väl som VA-nätet?

Ja.

Vi bedömer att underhållsbehovet inom VA-verksamheten övergripande är klartlagt och dokumenterat inom ramen för den upprättade VA-strategin. Vi bedömer vidare att det kontinuerligt pågår ett arbete att identifiera och dokumentera behovet av underhållsåtgärder inom avdelningen.

Vi ser det som en brist att det inte finns någon sammanställning över planerade projekt, förstudier och övriga åtgärder inför kommande år för VA-avdelningen som helhet liknande den som upprättats för ledningsnät. Vi ser det även som en brist att det totala underhållsbehovet inte har kvantifierats.

Insatser i förhållande till uppgjorda planer

Revisionsfråga 2: Genomförs insatser i överensstämmelse med uppgjorda planer?

Bedömning från år 2018

Vi bedömer att det till viss del genomförs åtgärder i förhållande till uppgjorda planer, men att det för vattenverk och reningsverk inte går att göra en direkt avstämning eftersom det saknats tydliga mål och tidsatta planer. Det får dock anses anmärkningsvärt att behov som identifierades bland annat avseende den hygieniska säkerheten i vattenverken år 2011-2012 ännu inte blivit åtgärdade. När det gäller

åtgärder på VA-ledningar kan vi konstatera att nämndens mål i styrkortet har uppnåtts för åren 2014-2017 trots avsaknad av en tydlig saneringsplan.

Baserat på beskrivningen av underhållsbehovet, i de planer som vi tagit del av, gör vi bedömningen att det finns ett eftersatt underhållsbehov vad gäller vattenverk och reningsverk såväl som VA-ledningar. Det beror på att flera omfattande åtgärder kvarstår att genomföra vad gäller vattenverk och avloppsreningsverk till exempel avseende vattenverk i Gärds Köpinge, Bäckaskog och Önnestad samt upprustning av CRV och det omfattande underhållsarbete som beskrivits i flera av de mindre reningsverken. Det saknas en kvantifiering av det eftersatta underhållet.

Iakttagelser i samband med uppföljningen

Nedan redogörs för iakttagelser i samband med uppföljningen av rapporten från år 2018.

Särredovisning 2022

Enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, § 50, upprättar nämnden årligen en särredovisning av VA-verksamheten. Av särredovisningen framgår att åtgärder som ligger i linje med VA-strategin vidtagits. Det gäller till exempel flera pågående investeringsprojekt som beskrivs ha fortsatt enligt plan under år 2022. Av investeringsprojekten kan nämnas Centrala reningsverkets ombyggnation och byggnation av nytt vattenverk i Gärds Köpinge. Det beskrivs även pågå upprustning av befintliga vattenverk, avloppsreningsverk och pumpstationer. Vidare anges att arbetet med att reducera tillskottsvatten fortskrider.

Miljörapporter reningsverk

Inom ramen för granskningen har vi tagit del av upprättade miljörapporter för kommunens reningsverk för år 2022. Av miljörapporterna framgår vilka förändringar som utförts under året på reningsverk och tillhörande ledningsnät. Åtgärderna på det centrala reningsverket i Kristianstad framstår som de mest omfattande. I övrigt har det utförts förberedelse att utreda tillskottsvatten (inläckage) i ledningsnätet, omläggning av spillvattenledningar, byte av mindre komponenter i verken, intrimning och optimering av tidigare installerad utrustning samt förberedelse inför kommande investeringar.

Uppföljning av förnyelsebehovet inom ledningsnät

Det har gjorts en uppföljning av planen för ledningsförnyelse år 2022. Uppföljningen presenterades för nämnden i september 2022. Uppföljningen visar att:

- av ledningsförnyelseprojekt som ska avslutas år 2022 är 9 klara, 3 pågående och ett framflyttat till år 2023 på grund av samordning med andra projekt.
- av entreprenader för ledningsförnyelse som ska påbörjas under år 2023 är 5 pågående och ett projekt är framflyttat till år 2023.
- av förstudier för entreprenader år 2023 och framåt är 10 klara och 2 pågående. Förstudierna som har blivit klara har överlämnats från VA till anläggningsavdelningen. De två återstående förstudierna beräknas enligt uppföljningen bli klara under första kvartalet år 2023.

Vidare framgår av uppföljningen att det ekonomiska utfallet för ledningsförnyelse blev 74,4 mnkr jämfört med 48,0 mnkr i budget. Anledningen anges vara att utförandet blev högre än vad som beräknades vid budgetberedningen, men att utförandet stämmer väl överens med framtagna plan. Ledningsförnyelsetakten blev för år 2022 17,7 km.

Omprioriteringar

Planeringen av vilka åtgärder som ska genomföras beskrivs som ett levande dokument där omprioriteringar förekommer. Det sker vid behov av mer akuta åtgärder vad gäller underhåll och förnyelse samt vid exploateringsprojekt. I intervju beskrivs att information lämnas till nämnden vad gäller omfördelning av budget för planerade projekt och vilka projekt som därmed försenas i jämförelse med den tidigare planeringen. Vidare uppges att det saknas en tydlig konsekvensbeskrivning av vilka risker som uppstår när projekt senareläggs till förmån för mer akuta åtgärder.

Bedömning

Genomförs insatser i överensstämmelse med uppgjorda planer?

Delvis.

Vi bedömer att det för ledningsnät genomförs åtgärder i förhållande till uppgjorda planer, men att det för vattenverk och reningsverk inte går att göra en direkt avstämning eftersom det saknas tydliga mål och tidssatta planer. Vi har dock tagit del av dokument som visar att det pågår insatser i form av reinvesteringar i VA-anläggningen.

Vi rekommenderar att nämnden förtydligar i vilken omfattning som omprioritering av investeringsprojekt får ske utan nämndens beslut samt att ärenden som avser omprioriteringar bör åtföljas av en beskrivning av risker och konsekvenser för de projekt som senareläggs.

Anvisning av resurser

Revisionsfråga 3: Anvisas tillräckliga resurser för underhållsbehovet inom VA?

Bedömning från år 2018

Vi bedömer att granskningen av de ekonomiska resurserna visar att de i stort sett varit tillräckliga under år 2012-2017. Istället är det förändring av organisationen, omsättning av personal samt stora projekt inom markexploatering som påverkat resurserna för underhållsbehovet.

Vi rekommenderar att nämnden säkerställa att resurser avsätts för att åtgärda det omfattande underhållsbehovet som beskrivs i upprättade planer.

Iakttagelser i samband med uppföljningen

Nedan redogörs för iakttagelser i samband med uppföljningen av rapporten från år 2018.

Organisationen

I tekniska nämndens förvaltning ingår VA-avdelningen som är indelad i följande enheter: ledningsnät, produktion och projekt (verk). Inom förvaltningen finns även en avdelning för anläggning med en anläggningsenhet med projektledare och en driftenhet där bland annat drifttekniker för ledningsnät ingår.

Jämfört med granskningen år 2018 innebär den nuvarande organisationen att det inrättats en enhet för ledningsnät och en enhet för produktion samt att VA-avdelningen har en egen projektenhet för vattenverk och reningsverk. Tidigare beställdes genomförande av dessa investeringsprojekt av anläggningsenheten. Investeringsprojekten för ledningsförnyelse beställs fortsatt av anläggningsenheten.

I intervju beskrivs att organisationen gjorts om enligt beskrivningen ovan samt att rekrytering skett av chefer och av ett stort antal medarbetare sedan förra granskningen, men att bemanningen sedan en tid tillbaka är fulltalig.

Ekonomiska resurser

I tabellen nedan visas budget och utfall för investeringar avseende underhåll och förnyelse inom VA-verksamheten uppdelat på tillgångskategori samt stora projekt i mnkr för åren 2018-2022.

Kategori	2018			2019			2020		
	Budget	Utfall	Avvikelse	Budget	Utfall	Avvikelse	Budget	Utfall	Avvikelse
Avlopp	35,3	38,1	-2,8	45,3	37,2	8,1	38,3	41,6	-3,3
Dricksvatten	69,7	21,0	48,7	52,2	22,7	29,5	39,6	71,4	-31,8
Ledningsförnyelse	32,5	41,5	-9,0	47,0	38,7	8,3	48,0	40,7	7,3
Summa	137,5	100,6	36,9	144,5	98,6	45,9	125,9	153,7	-27,8
CRV-nytt	30,6	13,6	17,0	48,3	22,3	26,0	46,0	85,8	-39,8

Kategori	2021			2022		
	Budget	Utfall	Avvikelse	Budget	Utfall	Avvikelse
Avlopp	32,0	18,1	13,9	116,6	69,6	47,0
Dricksvatten	72,7	62,9	9,8	37,7	34,5	3,2
Ledningsförnyelse	54,0	53,3	0,7	48,0	74,4	-26,4
Summa	158,7	134,3	24,4	202,3	178,5	23,8
CRV-nytt	210,1	110,4	99,7	279,7	177,2	102,5

Med undantag för år 2020 finns det budgetmedel kvar som inte förbrukas under respektive år. I intervju beskrivs att planeringen av investeringsprojekt för vattenverk och

reningsverk görs sju år framåt och flera projekt måste planeras än vad som finns tid att genomföra eftersom det är vanligt att projekt försenas.

Under år 2022 överskreds budgeten för ledningsförnyelse med 26,4 mnkr, vilket enligt intervju beviljades av förvaltningsledningen. Enligt hanteringen stäms totala utfallet av med totala budgeten och att tjänstemännen har möjlighet att omfördela budgetmedel mellan de olika posterna i investeringsbudgeten. I delegationsordningen för tekniska nämnden finns inte området reglerat.

I intervju beskrivs att VA-verksamhetens investeringsbudget fortsättningsvis kommer att begränsas till 295 mnkr om året eller lägre vilket utgör del av kommunens totala investeringsutrymme. Samtidigt beskrivs att nödvändiga investeringar fått stå tillbaka till förmån för större projekt och att en stor del av ledningsnätet är lagt under ungefär samma tidsperiod vilket gör att utbyte behöver ske ungefär samtidigt.

Vi har tagit del av Nils Holgersson rapporten som varje år rankar landets kommuner när det gäller taxenivån inom bland annat vatten och avlopp. I tabellen nedan anges taxeökning och plats på rankningen för åren 2019-2022. Rankningen visar hur många kommuner som har lägre VA-taxa än Kristianstads kommun för vart och ett av åren.

År	Taxeökning	Rankning
2019	+4,0%	20
2020	+8,1%	21
2021	+11,9%	42
2022	+7,0%	49
2023	+10,0%	Ej sammanställt än.

I intervju beskrivs att VA-verksamheten är kapitalintensiv med höga finansiella kostnader i form av ränta och avskrivningar som följd. Ränteläget och inflationen uppges ha påverkat verksamhetens ekonomi under senaste året.

Årshjul och projektstyrningsmodell

VA-avdelningen har ett årshjul som beskriver processerna för budget och uppföljning av ekonomi och verksamhet. Det finns även en projektstyrningsmodell med fyra beslutspunkter där projektet lyfts för beslut. Projektmodellen innehåller instruktioner och mallar för dokument som ska upprättas inom ramen för projektet, vem som är ansvarig för dokumentet och vilka som ska delges. För närvarande används förvaltningens ärendehanteringssystem för dokumentation av handlingarna. I intervju beskrivs att projektverktyget Antura ska installeras under året.

Bedömning

Anvisas tillräckliga resurser för underhållsbehovet inom VA?

Delvis

Vi bedömer att bemanningen och organisationen förstärkts jämfört med granskningen år 2018, att det finns en struktur som stödjer arbetet i form av årshjul och projektstyrningsmodell samt att VA-taxan successivt höjts för att bland annat finansiera det underhållsbehov som föreligger. Samtidigt som underhållsbehovet beskrivs som stort har inte underhållsbudgeten förbrukats mer än ett av de fem åren (år 2018-2022) som vi granskat. Vi bedömer att resurserna ändå inte är tillräckliga ur ett längre perspektiv.

Vi rekommenderar nämnden att kvantifiera det eftersatta underhållet i syfte att tydliggöra vilka resurser som bedöms behövas i ett strategiskt (längre) perspektiv.

Uppföljning av beslutade planer och projekt

Revisionsfråga 4: Sker en uppföljning av beslutade planer och projekt som behandlats i nämnden?

Bedömning från år 2018

Vi bedömer att nämnden får återrapportering av verksamheten och beslutade mål inom ramen för delårsrapporter och årsredovisning.

Vid granskning av tekniska nämndens protokoll har vi identifierat beslut om investeringsprojekt. Däremot har vi inte tagit del av någon uppföljning av beslutade investeringsprojekt eller av VA-planen. Vi rekommenderar att nämnden följer upp de projekt och planer som tagits upp för beslut i nämnden.

Iakttagelser i samband med uppföljningen

Nedan redogörs för iakttagelser i samband med uppföljningen av rapporten från år 2018.

Vi har granskat tekniska nämndens protokoll för år 2022 samt till och med maj 2023. Granskningen visar att budgeten följs upp genom kvartalsrapporter, delårsrapport per 31 augusti samt helårsbokslut. Helårsbokslutet innehåller även en uppföljning av styrkortet som visar nämndmål med nyckeltal. Det finns tre resultatmått med direkt bäring på VA-verksamheten. För år 2022 uppnåddes planen för reinvestering av ledningsnät med god marginal och samtliga dricksvattenprover var tjänliga. Däremot klarade inte centrala reningsverket och två mindre verk sina utsläppskrav och därmed uppnåddes inte måttet.

Det upprättas en särredovisning av VA-verksamheten enligt lagen om allmänna vattentjänster. Särredovisningen behandlas av nämnden.

Enligt delegationsordningen krävs nämndsbeslut för att genomföra investeringar över 5 mnkr. Av protokollen framgår att nämnden beslutat om igångsättningstillstånd för 13 investeringsprojekt under den granskade perioden. Projekt som överstiger 20 mnkr

skickas vidare till kommunstyrelsen för beslut. I intervju beskrivs att nämnden för information om projekt som ska startas på mötet innan projektet kommer upp för beslut. Det sker en återrapportering av igångsättningstillstånd som lämnats i enlighet med delegationsordningen för projekt mellan 0,5 mnkr och 5 mnkr. Projektenheten inom VA skickar även information om när projekten går in i byggfas som delegationsbeslut till nämnden. I årsrapporten finns en lista över avslutade projekt som har en tilldelad budget över 5 mnkr. Information lämnas om total budget, förbrukad budget och avvikelse mot budget.

Vi noterar att inom ramen för projektstyrningsmodellen upprättas en slutrapport som visar bakgrund till projektet, projekt- och effektmål, budgetuppföljning, en beskrivning av projektets genomförande, resultat och erfarenheter, garantitider och etableringsskötsel samt datum för godkänd slutbesiktning. Dokumentet godkänns av projektets beställare, men delges inte nämnden.

Av kallelsen till nämndens möten framgår att information lämnas generellt om investeringar samt särskilt om större investeringsprojekt. För projekt över 20 mnkr samt för projekt av särskilt intresse lämnas en månadsrapport som information till nämnden. Månadsrapporten visar en lägesrapport, tidplan, prognos över investeringsutgiften, i förekommande fall behov av kommande ingångsättningsbeslut, en beskrivning av risker och möjligheter i projektet samt uppföljning av projektmål.

Som beskrivits ovan lämnas även information inför omprioritering av planerade projekt. Lämnad information dokumenteras inte i nämndens protokoll. Under den granskade perioden finns det ett spårbart ärende som avser rapport över VA-investeringar (TN § 29/2022-03-03).

Bedömning

Sker en uppföljning av beslutade planer och projekt som behandlats i nämnden?

Delvis.

Vi bedömer att det delvis sker en uppföljning av beslutade planer och projekt som behandlats i nämnden till exempel inom ramen för helårsbokslut och särredovisning av VA-verksamheten, men att uppföljningen av enskilda projekt kan förtydligas genom att bli mer spårbar i nämndens protokoll.

Återrapporteringen av projekt som fått igångsättningsbeslut kan med fördel stärkas genom att nämnden får ta del av information som hämtats ur slutrapporten som upprättas inom ramen för projektstyrningsmodellen.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Kristianstads kommun genomfört en uppföljning av en tidigare granskning. Uppföljningens syfte är att säkerställa att tekniska nämnden har åtgärdat de identifierade bristerna från granskningen år 2018. Utifrån genomförd uppföljning är vår samlade bedömning att tekniska nämnden **inte helt** har åtgärdat de identifierade bristerna från granskningen år 2018.

Rekommendationer

Vi rekommenderar tekniska nämnden att:

- förtydliga kartläggningen av underhållsbehovet både i det korta och i det längre perspektivet genom att upprätta en planering av projekt för VA-avdelningen som innebär att en avstämning kan göras av genomförda projekt, förstudier och andra åtgärder efter avslutat verksamhetsår.
- kvantifiera det eftersatta underhållet i syfte att tydliggöra vilka resurser som bedöms behövas i ett strategiskt (längre) perspektiv.
- förtydliga i vilken omfattning som omprioritering av investeringsprojekt får ske utan nämndens beslut samt säkerställa att ärenden som avser omprioriteringar åtföljs av en beskrivning av risker och konsekvenser för de projekt som senareläggs.
- förtydliga i vilken omfattning som budget för reinvesteringar som tilldelats en del av VA-verksamheten, till exempel vattenverk, får nyttjas för en annan del, till exempel rörnät.
- att uppföljningen av såväl av genomförda investeringar under respektive år som av enskilda projekt som fått igångsättningsbeslut stärks.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Är underhållsbehovet inom VA-verksamheten kartlagt vad gäller vattenverk och reningsverk så väl som VA-nätet?	Ja Vi ser det som en brist att det inte finns någon sammanställning över planerade projekt, förstudier och övriga åtgärder inför kommande år för VA-avdelningen som helhet liknande den som upprättats för ledningsnät. Vi ser det även som en brist att det totala underhållsbehovet inte har kvantifierat.	
2. Genomförs insatser i överensstämmelse med uppgjorda planer?	Delvis Vi bedömer att det för ledningsnät genomförs åtgärder i förhållande till uppgjorda planer, men att det för vattenverk och reningsverk inte går att göra en direkt avstämning eftersom det saknas tydliga mål och tidssatta planer. Vi har dock tagit del av dokument som visar att det pågår insatser i form av reinvesteringar i VA-anläggningen.	
3. Anvisas tillräckliga resurser för underhållsbehovet inom VA?	Delvis Vi bedömer att bemanningen och organisationen förstärkts jämfört med granskningen år 2018, att det finns en struktur som stödjer arbetet i form av årshjul och projektstyrningsmodell samt att VA-taxan successivt höjts för att bland annat finansiera det underhållsbehov som föreligger. Samtidigt som underhållsbehovet beskrivs som stort har inte underhållsbudgeten förbrukats mer än ett av de fem åren (år 2018-2022) som vi granskat. Vi bedömer att resurserna	

ändå inte är tillräckliga ur ett längre perspektiv.

---

4. Sker en uppföljning av beslutade planer och projekt som behandlats i nämnden?

Delvis

Vi bedömer att det delvis sker en uppföljning av beslutade planer och projekt som behandlats i nämnden till exempel inom ramen för helårsbokslut och särredovisning av VA-verksamheten, men att uppföljningen av enskilda projekt kan förtydligas genom att bli mer spårbar i nämndens protokoll.

Återrapporteringen av projekt som fått igångsättningsbeslut kan med fördel stärkas genom att nämnden får ta del av information som hämtats ur slutrapporten som upprättas inom ramen för projektstyrningsmodellen.

2023-06-21

Lena Salomon

Caroline Liljebjörn

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Kristianstads kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 22 mars 2023. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.